

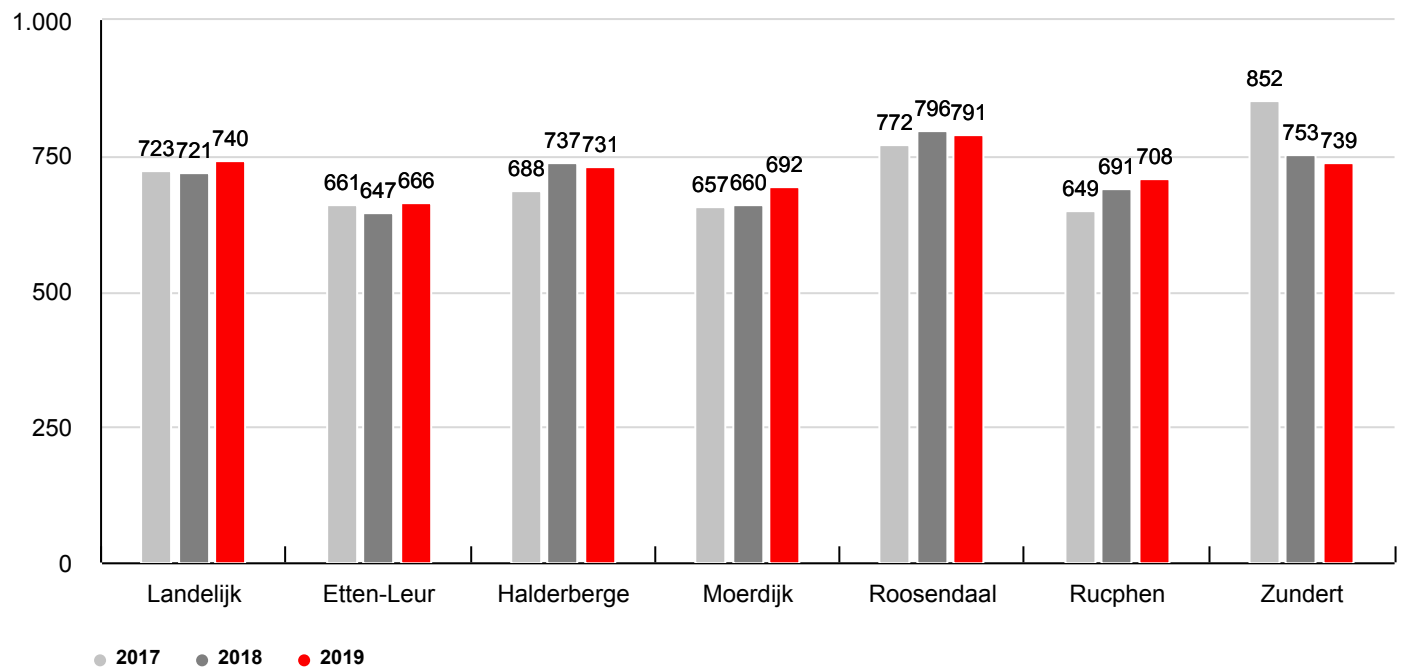

Vergelijk woonlasten

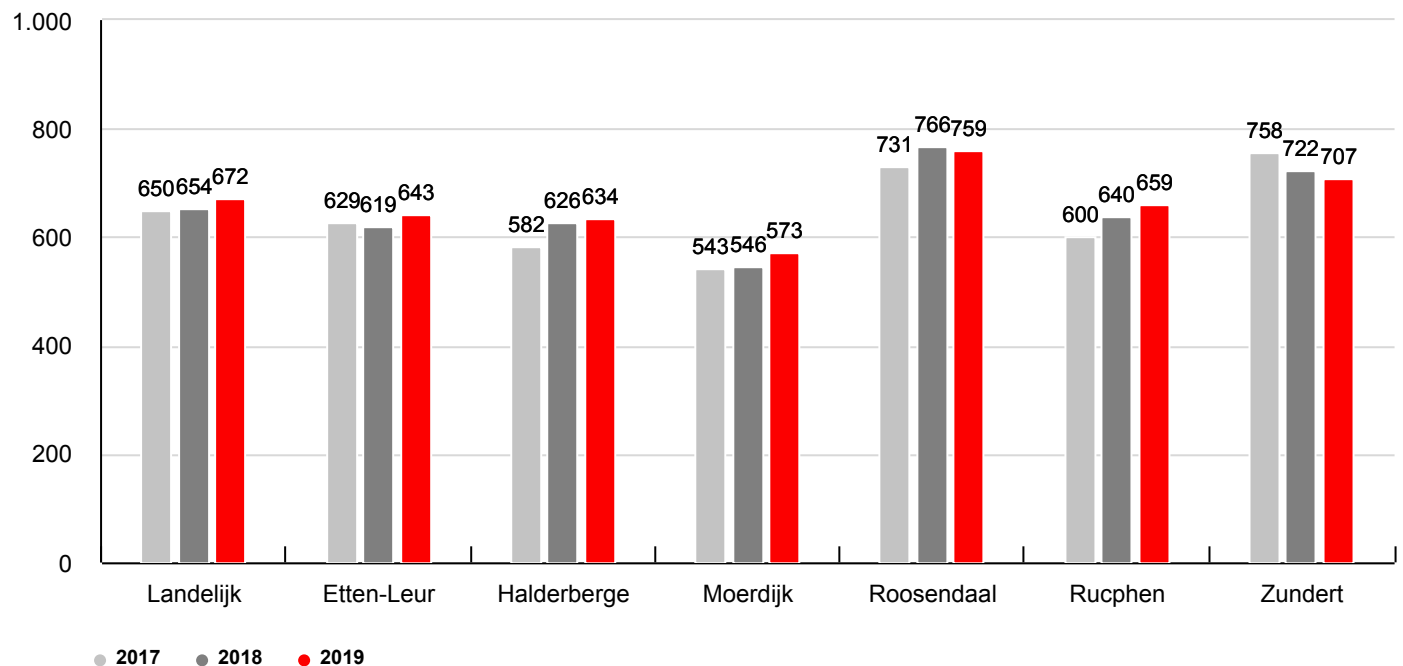
Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) geeft jaarlijks de 'Atlas van de lokale lasten' uit. Deze Atlas geeft inzicht in de woonlasten per gemeente (afvalstoffenheffing, rioolrecht en OZB) en de positie die de gemeenten ten opzichte van elkaar innemen. Voor een vergelijkend overzicht zijn de lasten van de afgelopen drie jaar van de gemeenten uit de De6 samenwerking met elkaar vergeleken, zowel voor meerpersoonshuishoudens als voor eenpersoonshuishoudens.

Om de gemeentelijke woonlasten goed met elkaar te kunnen vergelijken hanteert Coelo een eigen berekeningswijze. Deze wijkt af van de waarden die de gemeente Halderberge hanteert in de tabel voor de lastendruk. Zo hanteert het Coelo voor de OZB heffing een gestandaardiseerd tarief, terwijl de gemeente Halderberge de werkelijke tarieven hanteert. Bij de afvalstoffenheffing gebruikt de gemeente het aantal ledigingen, terwijl het Coelo uitgaat van het gemiddeld aantal kilo restafval.

Gemiddelde woonlasten Meerpersoonshuishoudens

Gemiddelde woonlasten Eenpersoonshuishoudens

Lastendruk

De ontwikkeling van de woonlasten voor huishoudens in de gemeente Halderberge kan in beeld worden gebracht door middel van de lastendruk. Dit is een vergelijking van meerdere jaren van de som van de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en, bij koopwoningen, de onroerendezaakbelasting. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens.

Overzicht ontwikkeling woonlasten meerpersoonshuishouders	Lastendruk 2019	Lastendruk 2020	Stijging/daling
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouders	€ 275,60	€ 298,84	8,43%
Rioolheffing meerpersoonshuishouders	€ 211,80	€ 225,72	6,57%
OZB eigenaar	€ 257,86	€ 261,50	1,41%
Totaal lastendruk meerpersoonshuishouders met huurwoning	€ 487,40	€ 524,56	7,62%
Totaal lastendruk meerpersoonshuishouders eigen woning¹	€ 745,26	€ 786,06	5,48%

Overzicht ontwikkeling woonlasten eenpersoonshuishouders	Lastendruk 2019	Lastendruk 2020	Stijging/daling
Afvalstoffenheffing eenpersoonshuishouders	€ 227,72	€ 238,80	4,87%
Rioolheffing eenpersoonshuishouders	€ 158,76	€ 169,32	6,65%
OZB eigenaar	€ 257,86	€ 261,50	1,41%
Totaal lastendruk eenpersoonshuishouders met huurwoning	€ 386,48	€ 408,12	5,60%
Totaal lastendruk eenpersoonshuishouders eigen woning¹	€ 644,34	€ 669,62	3,92%

Bij de berekening van de lastendruk is uitgegaan van een woning met een gemiddelde WOZ-waarde van € 237.000 in 2018 en € 246.000 in 2019 (bron: CBS en Coelo).

Voor meerpersoonshuishouders met een eigen woning stijgen de woonlasten in 2020 met 5,48% ten opzichte van 2019. Voor eenpersoonshuishouders is dat iets minder, namelijk 3,92%.

Voor huishouders met een huurwoning stijgen de woonlasten ten opzichte van 2019 zowel voor meerpersoonshuishouders als voor alleenstaanden met resp. 7,62% en 5,60%.

Paragraaf Weerstand- vermogen en risicobeheersing

Algemeen

Naast een sluitende meerjarenraming is ook het weerstandsvermogen een indicator voor de financiële positie van een gemeente. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een indicator van de weerstandscapaciteit ten opzichte van de risico's.

De Rekenkamer West-Brabant (hierna: rekenkamer) heeft in 2014 een onderzoek uitgevoerd naar de opzet en werking van het risicomanagementsysteem van de gemeente Halderberge. De aanbevelingen van de rekenkamer zijn uitgewerkt in een plan van aanpak risicomanagement, dat begin 2015 door het college is vastgesteld.

Gehanteerde uitgangspunten berekening benodigde weerstandscapaciteit

In de voorbereiding op de Begroting 2020 heeft er naast een inventarisatie van nieuwe risico's ook een herijking van de bestaande risico's plaats gevonden. De geïntroduceerde risico's zijn vervolgens opgenomen in NARIS en opnieuw berekend. Daarbij is een onderscheid gemaakt in structurele risico's en incidentele risico's.

Bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd.

1. Opgenomen zijn risico's die - op relatief eenvoudige wijze - financieel zijn te vertalen.
2. Elke risico wordt berekend aan de hand van de volgende parameters:
 - kans van optreden (bandbreedte 10% - 90%);
 - minimaal financieel gevolg, verwacht financieel gevolg en maximaal financieel gevolg als het risico zich voordoet.
3. Bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit is ermee rekening gehouden dat niet alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen: de benodigde weerstandscapaciteit bedraagt 95% van het totaal aan berekende risicobedragen.
4. De gemeente krijgt voor structurele risico's vier jaar de tijd om de financiële gevolgen van deze risico's - fasegewijs - in de begroting/meerjarenraming op te nemen; dit uitgangpunt vertaalt zich in een vermenigvuldigingsfactor van 2,5 voor structurele risico's (jaar 1: 100%, jaar 2: 75%, jaar 3: 50%, jaar 4: 25%; totaal 250%).

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte kosten (risico's) op te kunnen vangen. De weerstandscapaciteit op begrotingsbasis bestaat uit de volgende onderdelen.

- De algemene reserves (inclusief algemene reserve grondexploitatie)
- De vrije begrotingsruimte (post onvoorzien uitgaven en het begrotingssaldo)
- Vrij besteedbare bestemmingsreserves
- De onbenutte belastingcapaciteit
- Eventuele stille reserves

In de tabel op de volgende pagina is de verwachte weerstandscapaciteit voor 2020 weergegeven.

Weerstandscapaciteit	Begroting 2020
Algemene reserve	7.855
Algemene reserve grondexploitaties	3.314
Reserve Borchwerf II	300
Egalisatiereserve rente	1.000
Post onvoorziene uitgaven	50
Begrotingsruimte	19
Vrij besteedbare bestemmingsreserves	-
Onbenutte belastingcapaciteit	1.937
Stille reserves	PM
Totaal weerstandscapaciteit	14.475

Risico's

Op basis van de gehanteerde uitgangspunten, bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit € 4.105.000

Risico's	Risico-bedrag
Incidentele risico's	647
Structurele risico's	3.458
Totaal risicobedrag	4.105
Waarvan risico's sociaal domein	2.103

De 10 grootste risico's worden hierna toegelicht.

Risico	Risico-bedrag
Herstructurering WVS	810
Tekort jeugdzorg	556
Tekort Wmo begeleiding	299
CAO en andere loonontwikkelingen	292
Niet doorgaan van grondexploitatieprojecten	267
Tekort Wmo hulp bij het huishouden	249
Wateroverlast	224
Vorst- en dooischade	113
Schade aan wegen agv omleidingsroutes en sluijverkeer	113
Tekort Wmo voorzieningen	101

Herstructurering WVS (S)

Tijdens het opstellen van de begroting 2020 en meerjarenraming 2021-2023 van WVS-Groep waren nog veel zaken onvolledig, onduidelijk of onbekend. De (financiële) gevolgen van de ontwikkeling van WVS in verband met de invoering van de Participatiewet naar een leerwerkbedrijf zijn nog onduidelijk. In het door de gemeenteraad vastgestelde herstructureringsplan zijn ook de risico's met betrekking tot de herstructurering in kaart gebracht. Voor de komende jaren is op dit moment nog niet te voorzien hoeveel de totale kosten van het herstructureringsproces bedragen.

Tekort jeugdzorg: open einde financiering (S)

Omdat de uitvoering van de Jeugdwet een open-einde regeling betreft, bestaat het risico dat het beschikbare budget wordt overschreden. Dit risico is ingeschat op maximaal 10% van het budget voor jeugdzorg.

Tekort WMO: open einde financiering begeleiding (S)

Omdat de uitvoering van de Wmo-voorziening begeleiding een open-einde regeling betreft, bestaat het risico dat het beschikbare budget wordt overschreden. Voor begeleiding is dit risico is ingeschat op maximaal 10% van het budget.

CAO en andere loonontwikkelingen (S)

Voor de ontwikkeling van de salarissen wordt, naast de periodieke verhogingen, rekening gehouden met de loonstijgingen als gevolg van de cao. De huidige cao voor gemeenteambtenaren loopt tot eind 2020. Voor de jaren 2021 en verder is in een loonstijging van 1,5% per jaar in de meerjarenraming opgenomen. Een extra loonstijging van 1% betekent voor Halderberge een structurele stijging van de loonkosten met ca. € 135.000 per jaar.

Niet doorgaan van grondexploitatieprojecten (I)

Het is mogelijk dat projecten door wet- en regelgeving niet langer uitgevoerd kunnen worden op de manier zoals die eerder gepland waren. Hierdoor kunnen financiële verliezen. Binnen de grondexploitaties bestaat bij het project Pagnevaartdreef in Bosschenhoofd nog enige onzekerheid of de ontwikkeling die gepland is wel door kan gaan. Het gevolg van het niet doorgaan van de geplande ontwikkeling betekend dat een (groot) gedeelte van de boekwaarde afgewaardeerd zal moeten worden.

Terkort WMO: open einde financiering hulp bij het huishouden (S)

Omdat de uitvoering van de Wmo-voorziening hulp bij het huishouden een open-einde regeling betreft, bestaat het risico dat het beschikbare budget wordt overschreden. Dit risico is ingeschat op maximaal 10% van het budget voor hulp bij het huishouden.

Wateroverlast (S)

Het klimaat is aan het veranderen. We krijgen meer en meer te maken met buien waarin binnen een korte tijd veel water valt. Het afwateringssysteem kan dergelijke intensieve regenbuien niet aan. De kans op wateroverlast in zowel stedelijk als landelijk gebied neemt daarom toe. De laatste jaren is daarom enorm veel geïnvesteerd in het treffen van maatregelen om wateroverlast tegen te gaan. De gevolgen van waterlast kunnen zijn:

- Verzakkingen van wegen als gevolg van uitspoeling.
- Herstellen verzakkingen en breuken in het riool.
- Schoonmaken van ondergelopen gebieden.
- Inzet van pompen voor het wegpompen van water in de ondergelopen gebieden.
- In ernstige gevallen evacueren en opvangen bewoners.

In de begroting is geen rekening gehouden met deze gebeurtenissen. Wel zijn er middelen voor het onderhoud aan wegen en riolering ter voorkoming van mogelijke overlast. Weersomstandigheden blijven echter een risico.

Vorst- en doorschade (S)

Bij winterse omstandigheden en dan met name de wisseling van vriezen en dooien komt het voor dat deze temperatuurswisselingen problemen veroorzaken in relatie tot de draagkracht van een rijbaan of een andere verhardingsconstructie. Er ontstaat dan veel extra schade aan beton- en asfaltwegen. Met deze mogelijke schades is geen rekening gehouden in de begroting maar vormt wel een risico.

Schade aan wegen als gevolg van omleidingsroutes en sluijverkeer (S)

Door reconstructies aan wegen kunnen schades ontstaan aan die wegen die worden aangewezen als omleidingsroute bij deze werkzaamheden. Daarnaast worden wegen ook gebruikt door sluijverkeer omdat het verkeer naast de omleidingsroutes haar eigen weg kiest. Met deze mogelijke schades is geen rekening gehouden in de begroting maar vormt wel een risico.

Tekort WMO: open einde financiering voorzieningen (S)

Omdat de uitvoering van de Wmo-voorzieningen (rolstoelen, scootmobielen, woningaanpassingen) een open-einde regeling betreft, bestaat het risico dat het beschikbare budget wordt overschreden. Dit risico is ingeschat op maximaal 10% van het budget voor de Wmo-voorzieningen.

Weerstandsvermogen

weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen is het vermogen van de gemeente om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat de normale bedrijfsvoering wordt aangetast. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (de middelen waarover de gemeente kan beschikken om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken) en de benodigde weerstandscapaciteit (de risico's waarvoor geen voorzieningen of verzekeringen zijn afgesloten). Deze relatie kan op een eenvoudige wijze in de volgende vergelijking worden weergegeven.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit (risico's)}}$$

De ratio voor het weerstandsvermogen is als volgt gecategoriseerd.

Situatie	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis weerstandsvermogen
A	$X > 2,0$	Hoog
B	$1,5 < X < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < X < 1,5$	Voldoende
D	$0,5 < X < 1,0$	Onvoldoende
E	$X < 0,5$	Ruim onvoldoende

De ratio weerstandsvermogen is berekend op $\text{€ } 14.475.000 / \text{€ } 4.105.000 = 3,53$ Dit is te categoriseren als *hoog*.

De ratio van het weerstandsvermogen is voor 2020 berekend op 3,53. Zoals ook bij de eerder genoemde uitgangspunten is aangegeven, is bij de berekening van benodigde weerstandscapaciteit rekening gehouden met zowel incidentele als structurele risico's. Hierdoor heeft het benodigde weerstandsvermogen ook een meerjarig karakter voor de komende 4 jaar. Dit zal vervolgens jaarlijks bij de zomernota en begroting worden bijgesteld met de inzichten op dat moment.

De daling ten opzichte van de ratio, zoals die voor het jaar 2020 was berekend in de Zomernota 2019 (3,66), is het gevolg van een daling van de weerstandscapaciteit met € 915.000 en een lichte daling van de risico's met € 105.000.

De daling van de weerstandscapaciteit is met name het gevolg van:

1. Een daling van de algemene reserve met € 732.000 door met name het verwachte nadelige saldo over 2019 van € 689.000 uit de Najaarsnota 2019. De overige € 46.000 is het saldo van een aantal toevoegingen en onttrekkingen uit verschillende raadsbesluiten en mutaties gemeld in de P&C cyclus.
2. Een daling van de algemene reserve grondexploitaties met € 205.000 als gevolg van verwachte resultaten in 2019 op basis van de grondexploitaties zoals deze bij de Jaarrekening 2018 zijn vastgesteld en het actuele woningbouwprogramma.
3. Een stijging van de onbenutte belastingcapaciteit voor de OZB met € 283.000 als gevolg van de waardevermindering van de WOZ capaciteit (waardevermindering woningen en niet-woningen).

Het totale risicobedrag is licht gedaald. Dit wordt met name veroorzaakt door het wegvallen van het risico van het verstrekken van een hypothecaire lening aan Agora21 A bv. Het risico werd bij de Zomernota 2019 ingeschat op € 124.000.

Kengetallen

Inleiding

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat gemeenten vijf kengetallen in de begroting en jaarrekening opnemen. Door middel van deze kengetallen kunnen raadsleden eenvoudiger zicht krijgen op de financiële positie van de gemeente.

Sinds de begroting 2016 zijn op grond van de voorschriften uit het BBV de volgende kengetallen in de begroting en de jaarrekening opgenomen:

1. netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
2. de solvabiliteitsratio;
3. kengetal grondexploitaties;
4. de structurele exploitatieruimte;
5. en de belastingcapaciteit.

Deze kengetallen beogen, in onderlinge samenhang, een bijdrage te leveren aan het inzicht in de financiële positie van de gemeente. Juist de onderlinge samenhang en het verloop gedurende meerdere jaren biedt het verlangde inzicht. Daarom is niet zinvol om op basis van één enkel kengetal conclusies te trekken.

Kengetallen en de signaleringswaarde

De kengetallen zijn primair bedoeld als instrument voor de raad en worden niet gebruikt als extra normeringsinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincies of het Rijk. De gezamenlijke provinciale toezichthouders hebben echter geconstateerd dat het financiële beeld dat uit de kengetallen naar voren komt, voor de toezichthouder ook belangrijk is voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. Er is door de toezichthouders daarom besloten om voor het verkrijgen van een goed beeld, aan te sluiten bij de zogeheten 'signaleringswaarden' die afkomstig zijn uit onder meer de stresstest voor 100.000+ gemeenten. In de tabel hieronder is te zien welke waarden bij welke categorie (A, B of C) behoren. Categorie A is het minst risicovol en categorie C het meest risicovol.

Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1a Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2 Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3 Structurele exploitatieruimte	Begroting > 0%	Begroting 0%	Begroting < 0%
4 Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
5 Belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

De volgende tabel laat de kengetallen zien vanaf de Jaarrekening 2018.

Kengetallen	Jaar- rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Kengetallen						
Netto-schuldquote	76,19%	110,86%	74,31%	87,48%	101,16%	98,33%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	68,40%	105,71%	69,84%	82,78%	96,37%	93,55%
Solvabiliteitsratio	18,38%	14,79%	22,30%	21,42%	20,56%	21,58%
Structurele exploitatieruimte	1,16%	1,42%	1,00%	0,99%	1,58%	2,30%
Grondexploitatie	2,04%	1,04%	1,77%	1,29%	0,00%	0,00%
Belastingcapaciteit	100,02%	103,71%	106,17%	110,14%	114,34%	118,70%
Signaleringswaarden						
Netto-schuldquote	A	B	A	A	B	B
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	A	B	A	A	B	B
Solvabiliteitsratio	C	C	B	B	B	B
Structurele exploitatieruimte	A	A	A	A	A	A
Grondexploitatie	A	A	A	A	A	A
Belastingcapaciteit	B	B	C	C	C	C

Toelichting kengetallen

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Hierbij geldt: hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. Het geeft hiermee een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is, valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens zijn doorgeleend aan andere partijen, die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast.

In de handreiking "Houdbare gemeentefinanciën" van de VNG wordt voor de netto schuldquote een signaalwaarde van 100% genoemd als indicatie dat een gemeente moet gaan opletten. De provincie hanteert de signaalwaarde van 90%. Er blijft dan weinig leencapaciteit over om tegenvallers op te vangen. Een waarde van 130% wordt in beginsel aangegeven als kritische grens. Boven die grens is sprake van een zeer hoge schuld en kan de houdbaarheid van de gemeentefinanciën in gevaar zijn. De gemeente zou dan terughoudend moeten zijn met investeringen en voorraden bouwgrond en leningen moeten afbouwen.